

8/10 2010 Förromersk/Keltisk Järnålder

---

500 f.Kr. – 0

Norden:

Jord
Järn
Brandgravfält
Hackerör/Bassängåkrar
Mosslik

Hjortspring, Dejbjerg, Gundestrup

Europa:

Kelter
Skyter
Elit
"Följen"
Högar
Oppida/Höjdboplatser

Norr:

Asbestkeramik
Enstaka gravfält

Vilja att vara som etrusker och greker.

Namn på grupper från Grekiska historiker, grupperna själva kallar sig något annat och består av flera olika stammar.

Alla i nord/väst = Kelter. (fd. Urnefältskulturen)

Ryska steppen = Skyter (Rörliga ryttarnomader)

Keltiska "folkets" elit: Resande grupper/ "följen"

Kelter

- Ger sig på kända platser/helgedomar för att skapa sig ett rykte.
- Ryktet krävs för att de ska kunna bli "anställda" som soldater/krigare.
- Ger prestige. (Man ger sig mest på greker och etrusker)

Centraleuropa – keltiskt område.

- Halstatt (äldre)
- La Tène (yngre)

Keltisk ornamentik/stil: Växtornamentik.

Skyter

- Kontakt med Greker.
- Grekisk influens i konsten.

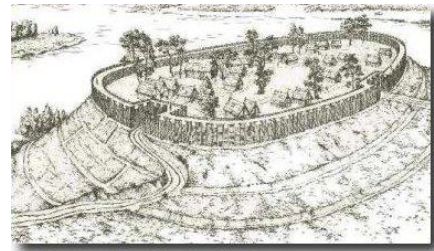
Gravhögar

Timmerkammare, vagnar, husgeråd, hästar. Rikedomar!

Sekundärgravar cirklar runt elitindividen i mitten av gravhögen.

Oppida/Höjdboplatser

- Fursten/Eliten – en grupp/stamområde.
  - (Alla grupper/stammar = kelter)
- Ser gravhögarna
- Järnframställning

Mynt

Norden – inte kelter!

Fortsatt sen-bronsålder.

Ner från bergen till jorden.

- Brandgravfält i bygden, yttäckande.
  - (Kommunikationsleder) Stensättningar!
- Urnegravfält
- Mycket av de brända benen läggs någon annanstans än vid graven/stensättningen.
  - Idé om att återgå till elementen? (=sprida benen på olika platser ist för en samling)

Platta yttäckande gravar: mittblocksgrav, ”stekta ägg”. **Kollektivt + individuellt.**

Skålgropar på block, bebyggelseplatser = ”offerstenar”.

Vapen (och annat) av järn är från egen jord (myrmalm, rödjord).

Bassängåkrar (celtic fields) = Vidsträckta plöjda åkrar

Hackerör = ”hacke”-hackbruk m. odlingsrösen.

Horisontell monumentalitet!

Kollektiv ideologi kring produktionsmarken, jorden. Eld & Jord (järn). Nerthus-kult!

Nerthus: gudinna. Erda/Jord.

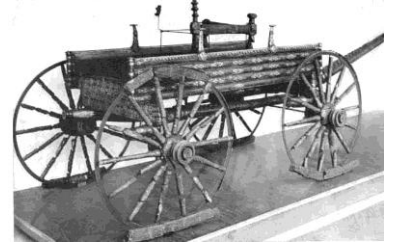
- Mosslik i Danmark.
  - Döda på olika rituella vis.
  - Offer.

150 f.Kr. Förändringar i Nordiskt gravskick

- Vapengravar (vapnen bränns)

- Märkliga deponeringar i mossarna:
  - **Hjortspring:**
    - Båt (byggd för offer?)
    - Symboliserar 30 personer.
- Vapenoffer – inga människor.
  - **Dejbjerg:**
    - Praktvagnar
  - **Gundestrup:**
    - Silverkittel – keltisk ornamentik.
    - Hem med följen?

Kimbrer – Teutoner

Kimbrer från norra Jylland?

Förlust = kollektivt självmord? (i följena)

Norr: 800 f.Kr. – 200 e.Kr.

- Asbestkeramik, gemensamma måltider.
  - Kollektivt från jägarideologin.
  - Värmetåliga.
- Enstaka gravfält
- **SISTA SYNLIGA ARKEOLOGISKA SPÅR.**
  - Fenni – Finnar/Samer = stigfinnare.

Asbestkeramikens ornamentik från Öst.